

הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו גם את ארץ הקיני, הקניזי והקדמוני, ועד היום
 הזו עדיין לא קויימה הבטחה זו! (ב) ליעקב אבינו הבטיח הקב"ה "היטב איטיב
 עמך" (לעיל לב, לג), ומכל מקום לא ישב בשלוה (רש"י ר"פ וישב) וימי שני
 חייו היו "מעט ורעים" (ויגש מז, ט).

שם: וזימי שאלו כתיב אין מלך נאדום נצב מלך

פסוק זה נאמר בימי אסא ויהושפט, אבל הפירוש הוא שמצב זה נמשך עד
 לזמנם. וכפי שפירש רש"י במלכים שם "בימי דוד הנציב הוא המלך, וכאן נכתב
 לפי שבימי יהורם בנו (של יהושפט) שקילקל בימיו פשע אדום וימליכו להם
 מלך, אבל בימי יהושפט עדיין היו כפופין לו". ומצב זה של שלטון ישראל על
 אדום התחיל בזמן שאול, שנאמר בו (ש"א יד, כז) "וילחם סביב בכל אויביו וגו'
 ובאדום וגו' ובכל אשר יפנה ירשיע".

לו, לג

וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן זרח מבצרה

יובב בן זרח מבצרה: בצרה מערי מואב היא, שנאמר (ירמי' מח, כד) ועל קריות ועל
 בצרה וגו', ולפי שהעמידה מלך לאדום עתידה ללקות עמהם, שנאמר (ישעי' לד, ו) כי
 זנח לה' בצרה.

צריך ביאור:

א. מדוע מעתיק בדיבור המתחיל גם את המלים "יובב בן זרח".

ב. למאי נפקא מינה לתוכן הכתוב כאן (א) שבצרה היא מערי מואב, (ב)
 שעתידה ללקות עם אדום.

והביאור:

רש"י מתכוין לתרץ כאן קושיא בפשוטו של מקרא. ובהקדים:

בתחילת פרשת תולדות נאמר לגבי יעקב ועשו "ולאום מלאום יאמץ, ורב
 יעבוד צעיר". ולכאורה יש כאן סתירה בין שני חלקי הכתוב: "ולאום מלאום
 יאמץ" תוכנו שיש שינוי במצבם, וכפירוש רש"י "כשזה קם זה נופל"; ואילו
 "ורב (עשו) יעבוד צעיר (יעקב)", שאין רש"י מפרש שזהו על תנאי, משמעו
 שהוא דבר תמידי, ללא הפסק?

אלא, שני חלקי הכתוב מדברים בשני ענינים נפרדים, כי הם באים בהמשך
 להנאמר בכתוב לפני זה:

"ולאום מלאום יאמץ" בא בהמשך להנאמר "ושני לאומים ממעיך יפרדו", היינו החמלכות שיקומו מהם, כפירש"י "אין לאום אלא מלכות", היינו שבקשר למלכות ישראל ומלכות אדום - לפעמים גוברת זו ולפעמים האחרת. ואילו "ורב יעבוד צעיר" בא בהמשך ל"שני גוים בבטנך", שהכוונה בזה היא ליעקב ועשו וליוצאי חלציהם בתור אישים פרטיים, כפירש"י "אלה אנטונינוס ורבי", ושבוה יש תמיד עליונות ועדיפות לישראל, שעשו ובניו יהיו עבדים ויעקב ובניו יהיו אדונים.

והנה, על הפסוק "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום" (פסוק לא) פירש"י "שמונה היו, וכנגדן העמיה יעקב, וביטל מלכות עשו בימיהם". וקשה: הרי בזה לא נתקיים אלא "ולאום מלאום יאמץ", אבל "ורב יעבוד צעיר" לא נתקיים, שהרי היו בבני עשו אישים פרטיים שהיו מלכים בדיוק כמו שהיו לישראל בזמנם ("כנגדן")?

אלא:

הכתוב מדגיש שגם "ורב יעבוד צעיר" נתקיים על ידי שהוא מציין שמלכים אלו לא היו מארץ אדום, היינו שלא היו מבני עשו, אלא מאומות אחרות.

אמנם, לכאורה עדיין קשה מ"יובב בן זרח מבצרה", שלכאורה הי' מבני עשו, שהרי (א) למדנו לעיל (פסוק יז) שזרח הוא אחד מאלופי עשו (ולכן מעתיק רש"י בדיבור המתחיל גם את המלים "יובב בן זרח", כי הקושי בכתוב הוא גם ממלים אלו). (ב) העיר בצרה נזכרת בכמה מקומות בתנ"ך בקשר לארץ אדום (ישעי' סג, א. ירמי' מט, יג. ועוד).

לכן מפרש רש"י שבצרה מערי מואב היא, ואם כן מוכן שגם יובב בן זרח לא הי' מבני עשו. ומה שבצרה נזכרת אצל אדום הוא לפי שהיא עתידה ללקות עמהם, ולכן כשמדובר אודות הפורענות שעתיד הקב"ה להביא על ערי אדום כתובה בצרה עמהם.

לשון חכמים

שנאמר ועל קריות ועל צלרה וגו'

רש"י אינו מביא את המשך הכתוב - "ועל כל ערי ארץ מואב", כי אז הי' אפשר לטעות ולחשוב ש"ועל כל ערי ארץ מואב" הוא ענין בפני עצמו, ובצרה אינה בכלל ערי מואב.

לכן מסתפק רש"י ב"וגו'", והוא מסתייע ממה שנאמר "ועל קריות ועל בצרה": כשם שקריות היא מערי מואב (ירמי' מת, מא), כן בצרה מערי מואב היא.

טנאמר כי זנח לה' זנזרה

אוצר החכמה

אינו מביא את המשך הכתוב "וטבח גדול בארץ אדום", ולא עוד שאפילו אינו מרמזו ב"וגו" - אף שלכאורה רק מזה מוכח ש"עתידה ללקות עמהם" - כי הבאת המשך הכתוב (ללא ביאור) מפריך לכאורה את דברי רש"י: מאחר שבצרה היא מערי מואב, ואינה נזכרת כאן אלא משום שהיא עתידה ללקות עם אדום - אינו מובן מדוע מקדים הכתוב את הטפל לעיקר.

(ולעצם השאלה צריכים ליישב בדוחק שאות ו' של מלת "וטבח" היא ו' המפסיק, לא ו' המוסיף).

לו, לט

וימת בעל חנון בן עכבור וימלך תחתיו הדר ושם אשתו מהיטבאל בת מפרד
בת מי זהב

בת מי זהב: מהו זהב, עשיר הי' ואין זהב חשוב צעיניו לכלום.

יש לומר שרש"י הוצרך לפרש את הפירוש של "מי זהב" כדי להסביר את העובדה שאיש אחד נקרא בשני שמות. ויש להאריך בזה.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
ביאורים לפירוש רש"י על התורה - א (בראשית): שניאורסון, מנחם מנדל בן כוי יצחק (3) {10} עמוד מס: 247 ת